

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΕΙΡΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

**ΧΩΡΑ ΜΥΚΟΝΟΥ: ΑΡΣΗ ΤΗΣ “ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ”
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΣΤΟΧΟ
ΤΗΝ ΔΕΙΦΟΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

97- 15

Α. Γοσποδίνη¹

DISCUSSION PAPER SERIES

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF PLANNING AND REGIONAL DEVELOPMENT

**ΧΩΡΑ ΜΥΚΟΝΟΥ: ΑΡΣΗ ΤΗΣ “ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ”
ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΣΤΟΧΟ
ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ**

97- 15

Α. Γοσποδίνη¹

¹ Δρ. Αρχιτέκτων - Πολεοδομος, Λέκτορας στον Αστικό Σχεδιασμό, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 2620/1
Ημερ. Εισ.: 20-02-2004
Δωρεά: Π.Θ.
Ταξιθετικός Κωδικός: A
701.8
ΓΟΣ

ΧΩΡΑ ΜΥΚΟΝΟΥ: ΑΡΣΗ ΤΗΣ “ΚΑΤΑΧΡΗΣΗΣ” ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΑΙΘΡΙΟΥ ΧΩΡΟΥ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

Ασπα Γοσποδίνη
Δρ. Αρχιτεκτων - Πολεοδομος
Λεκτορας στον Αστικο Σχεδιασμο
Τμημα Μηχανικων Χωροταξιας & Περιφ. Αναπτυξης
Πανεπιστημιο Θεσσαλιας.

Εισαγωγή.

Ο **τροπος λειτουργιας** και ο **βαθμος χρησης** του δημοσιου υπαιθριου χωρου της συγχρονης πολης (δρομοι, πλατειες, κλπ) εχουν αποτελεσει τις τελευταιες δεκαετιες, αντικειμενο αναλυτικων προσεγγισεων. Ειδικότερα, η ερμηνεια των φαινομενων της υπολειτουργιας ή/και ερημωσης καποιων δημοσιων υπαιθριων χωρων σε αντιθεση με τη δημοτικοτητα ή/και την υπερκαταληψη (over-occupied) αλλων χωρων, εχουν απασχολησει αρχιτεκτονες και πολεοδομους: Πειραματικες μορφες πλατειων και δρομων σε περιοχες επεκτασης των πολεων ή αναδομησης του αστικου ιστου, συχνα αποτυγχανουν να προσελκυσουν τις χρησης γης που ειχαν προγραμματισθει ή/και αδυνατουν να ικανοποιησουν το μοντελο λειτουργιας του υπαιθριου χωρου συμφωνα με το σχεδιασμο. Στο αλλο ακρο, πλατειες και δρομοι σε ιστορικα κεντρα πολεων ή σε τουριστικες πολεις και οικισμους, σφιζουν απο ζωη και κινηση, συχνα σε υπερμετρο βαθμο, με αποτελεσμα να “ασφυκτυει” ο χωρος απο χρησης, τραπεζακια, καρεκλες, κλπ, να παρεμποδιζεται η κινηση πεζή και να αλλοιωνεται η αρχιτεκτονικη φυσιογνωμια της περιοχης. Παραδειγματα τετοιων μορφων **καταχρησης του δημοσιου υπαιθριου χωρου**, εχουν να επιδειξουν τα περισσοτερα απο τα ελληνικα νησια, κεντρα τουριστικης ζωης. Η Μυκονος ισως αποτελει τυπικο παραδειγμα.

Στην κατευθυνση επιλυσης των παραπανω ζητηματων, συχνα εμφανιζονται αναποτελεσματικες οι παρεμβασεις που περιλαμβανουν ειτε προγραμματικα μετρα για την ενισχυση της ζωντανιας καποιων υπαιθριων χωρων, ειτε διοικητικα μετρα για τον περιορισμο της καταχρησης αλλων υπαιθριων χωρων. Το μοντελο και ο βαθμος χρησης του δημοσιου υπαιθριου χωρου φαινεται να επιρραζεται καθοριστικα απο **ενγενεις ιδιοτητες του χωρου**, κατι σαν το “δαιμονιο του τοπου”, “genius loci”, οπως θα ελεγε ο Norberg-Schulz.

Η θεωρια της Συνταξης του Χωρου του Bill Hillier (B. Hillier and J. Hanson, 1984) ερμηνευει το μοντελο χρησης και λειτουργιας του δημοσιου υπαιθριου χωρου της πολης με ορους που αναφερουνται σε ενγενη χαρακτηριστικα του χωρου, και συγκεκριμενα στις συντακτικες ιδιοτητες του χωρου. Πολυετις ερευνες σε Ευρωπαικες και Αμερικανικες πολεις που εκπονηθηκαν απο το U.A.S (Unit for Architectural Studies, University College London), μεταπτυχιακους φοιτητες του Bill Hillier και αλλους συνεργατες, εδειξαν **μια σαφη και ποσοτικοποιημενη συσχηση μεταξυ του μοντελου λειτουργιας και χρησης του δημοσιου υπαιθριου χωρου και συγκεκριμενων συντακτικων παραμετρων του χωρου** που παρουσιαζονται παρακατω. Τα αποτελεσματα αυτων των ερευνων επιτρεπουν σημερα τη χρηση της συντακτικης αναλυσης του χωρου ως εργαλειου, οχι μονο για την ερμηνεια καποιων φαινομενων υπολειτουργιας ή καταχρησης του δημοσιου υπαιθριου χωρου, αλλα και για την προβλεψη της λειτουργιας και χρησης νεων δημοσιων υπαιθριων χωρων που σχεδιαζονται, για την αξιολογηση του

σχεδιαστικού προϊόντος, και τέλος, για τις κατευθύνσεις του σχεδιασμού σε παρεμβάσεις για την άρση της υπολειτουργίας ή της καταχρησής του δημοσίου υπαίθριου χώρου.

Στην περίπτωση της πόλης της Μυκόνου, όπου εμφανίζονται τα προβλήματα της καταχρησής του δημοσίου υπαίθριου χώρου και της οχλούσας μίξης των χρήσεων γης (π.χ κατοικία, νυκτερίνα κέντρα), η συντακτική ανάλυση του δημοσίου υπαίθριου χώρου θα μπορούσε να κατευθύνει τις πολεοδομικές παρεμβάσεις στη σωστή κατεύθυνση, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η αειφόρος ανάπτυξη της τουριστικής ζωής του νησιού.

1. ΜΥΚΟΝΟΣ: ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ.

Στο Χάρτη 1 παρουσιάζονται ο πολεοδομικός ιστός της Μυκόνου (οικοδομικά τετραγωνα, δρομοί, πλατείες, κλπ) καθώς και τα όρια της περιοχής μελέτης. Ο συγκεκριμένος τομέας της πόλης που έχει επιλεγεί, περιλαμβάνει τον ιστορικό πυρήνα του οικισμού, το κάστρο, καθώς και τα άλλα παραδοσιακά τμήματα του ιστού, πριν την επέκτασή του σχεδίου πόλης την τελευταία δεκαετία.

Η φυσική μορφή του πολεοδομικού ιστού της Χώρας της Μυκόνου, όπως φαίνεται στο Χάρτη 1, διαμορφώνει ένα δίκτυο δημοσίων υπαίθριων χώρων που περιλαμβάνει δρόμους, πλατείες, πεζοδρόμους, κλπ. Σύμφωνα με τη θεωρία της Συνταξής του Χώρου, (B. Hillier and J. Hanson, 1984, και Hillier et al, 1985), σε κάθε οικισμό, αστική περιοχή ή πόλη ολοκληρωμένη, το δίκτυο των δημοσίων υπαίθριων χώρων μπορεί να θεωρηθεί ως ενιαίο και συνεχές **χωρικό σύστημα**. Ο **“αξονικός χάρτης” (axial map)** ενός τέτοιου χωρικού συστήματος απαρτίζεται από ένα σύνολο αξόνων, όσο το δυνατόν μακρύτερων σε μήκος και λιγότερων σε αριθμό, οι οποίοι μπορούν να διατρέξουν όλους τους χώρους του συγκεκριμένου συστήματος. Ο αξονικός χάρτης της Μυκόνου παρουσιάζεται στο Χάρτη 2.

Πάνω στον αξονικό χάρτη, κάθε αξονική γραμμή συνδέεται με συγκεκριμένο και σταθερό τρόπο με τις υπολοίπες αξονικές γραμμές. Με τον τρόπο αυτό, σύμφωνα με τη θεωρία της Συνταξής του Χώρου, διαμορφώνονται συγκεκριμένες συντακτικές σχέσεις μεταξύ των αντιστοιχών χώρων και έτσι, καθορίζονται συγκεκριμένες συντακτικές ιδιότητες για κάθε επιμέρους χώρο του συστήματος και για το σύστημα ως σύνολο. Η απλούστερη συντακτική ιδιότητα ενός χώρου είναι η **“συνδετικότητα” (connectivity)**, η οποία αναφέρεται στον αριθμό συνδέσεων του συγκεκριμένου χώρου με τους γειτονικούς χώρους (π.χ διασταυρώσεις ενός δρόμου με άλλους δρόμους). Στην περίπτωση της Μυκόνου, ο Χάρτης 3 απεικονίζει χρωματικά το βαθμό συνδετικότητας κάθε χώρου σε μια γκάμα χρωμάτων από το έντονο κόκκινο (υψηλή συνδετικότητα) μέχρι το βαθύ μπλε (χαμηλή συνδετικότητα). Βεβαίως πρέπει να ειπωθεί ότι η συνδετικότητα είναι μια **τοπική** συντακτική παραμέτρος, εύκολα μετρήσιμη ακόμη και με απλή παρατήρηση. Όμως οι **σφαιρικές** συντακτικές παράμετροι δεν είναι μετρήσιμες¹ με απλή παρατήρηση. Η σημαντικότερη από αυτές τις παραμέτρους είναι η **ενσωμάτωση (integration)**. Ο **βαθμός “ενσωμάτωσης” (integration)** ενός χώρου μέσα στο σύστημα εκφράζει πόσο ισχυρά είναι συνδεδεμένος ο συγκεκριμένος χώρος, όχι τοπικά ως προς τον αριθμό συνδέσεων

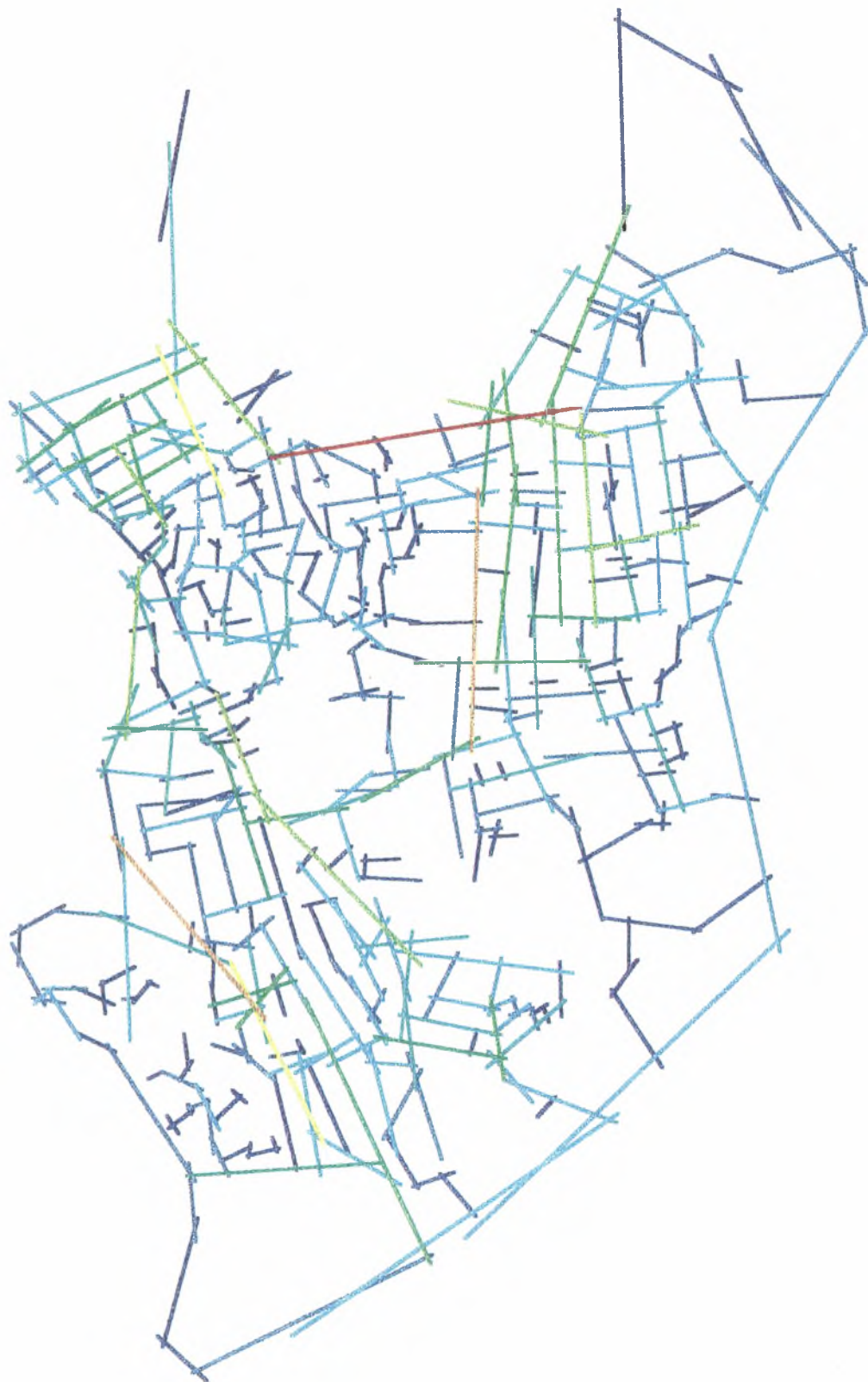
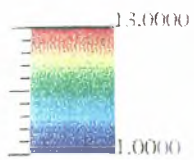
¹ Ο υπολογισμός των συντακτικών παραμέτρων (τοπικών και σφαιρικών) γίνεται βάσει αλγορίθμου και με τη βοήθεια ηλεκτρονικού υπολογιστή και του προγράμματος συνταξής του χώρου «Axmap», U.A.S, University College London.

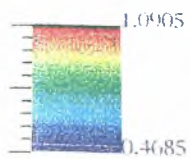
ΧΑΡΤΗΣ 1: ΜΥΚΟΝΟΣ - Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΛΕΤΗΣ

ΧΑΡΤΗΣ 2: ΜΥΚΟΝΟΣ - Αξονικός χάρτης

ΧΑΡΤΗΣ 3: ΜΥΚΟΝΟΣ - Χαρτης συνδετικοτητας

ΧΑΡΤΗΣ 4: ΜΥΚΟΝΟΣ - Χαρτης ενσωματωσης

με τους γειτονικούς χώρους, αλλά σφαιρικά και αλγοριθμικά με όλους τους υπολοίπους χώρους του συστήματος. Πάνω στον αξονικό χαρτί, ο βαθμός ενσωμάτωσης ενός χώρου (δηλ. μιας αξονικής γραμμής) εκφράζει ποσα αξονικά βήματα μακριά βρίσκεται ο συγκεκριμένος χώρος από όλους τους άλλους χώρους του συστήματος. Για το χωρικό σύστημα της Μυκόνου, ο Χάρτης 4 απεικονίζει χρωματικά το βαθμό ενσωμάτωσης κάθε χώρου με χρωματική διακυμανση από το έντονο κόκκινο (υψηλός βαθμός ενσωμάτωσης) μέχρι το βαθύ μπλε (χαμηλός βαθμός ενσωμάτωσης). Στην περίπτωση της Μυκόνου, η συγκριτική παρατήρηση των Χάρτων 3 και 4 καταδεικνύει ότι η υψηλή ή χαμηλή συνδετικότητα ενός δρόμου ή μιας πλατείας τοπικά δεν συνεπάγεται και αντιστοίχως υψηλό ή χαμηλό βαθμό ενσωμάτωσης στο σύνολο του πολεοδομικού ιστού. Για παράδειγμα, ο δρόμος με την ισχυρότερη συνδετικότητα (περισσότερες διασταυρώσεις) είναι η παραλιακή ενώ ο πρώτος τη τάξει δρόμος ως προς το βαθμό ενσωμάτωσης εμφανίζεται να αντιστοιχεί στο Ματιογιάννι.

Για το χωρικό σύστημα ως σύνολο, η σημαντικότερη συντακτική ιδιότητα είναι η μορφή και διάρθρωση του **“πυρήνα ενσωμάτωσης” (integration core)**, δηλ. του 5% των χώρων που έχουν το σχετικά υψηλότερο βαθμό ενσωμάτωσης καθώς και η κατανομή και διάσπορα του 50% των πιο **“απομονωμένων χώρων” (segregated spaces)**, δηλ. των χώρων που έχουν το σχετικά χαμηλότερο βαθμό ενσωμάτωσης. Στο χωρικό σύστημα της Μυκόνου, ο πυρήνας ενσωμάτωσης ο οποίος αντιστοιχεί στις κόκκινες, πορτοκαλί και κιτρινές γραμμές του Χάρτη 4, παίρνει τη μορφή **“πέταλλου”** που εκτείνεται από βόρα προς νοτο και ανοίγει προς τα δυτικά. Το “πέταλλο” είναι συνεχές και διατρέχει την παραλία, διεισδύει στην περιοχή της Αγ. Κυριακής και του Γουμενίου, διαπερνά το Ματιογιάννι και καταλήγει νοτιο του Καστρού στην περιοχή της Αλευκαντρας. Ο ισχυρότερος δρόμος του πυρήνα ενσωμάτωσης εμφανίζεται να είναι το Ματιογιάννι ενώ το πυκνότερο τμήμα του πυρήνα αντιστοιχεί στην περιοχή Αγ. Κυριακής και Γουμενίου, όπου σχηματίζεται ένα πλέγμα καλά ενσωματωμένων δρόμων. Οι σχετικά πιο απομονωμένοι δρόμοι και πλατείες (βλ. χαρτί 4, αξόνες με σκούρο πράσινο, γαλαζίο και μπλε χρώμα) είναι διασπαρτοί μέσα στον ιστό αλλά εμφανίζουν έντονη συγκεντρωση σε τρεις “γειτονίες” της Μυκόνου: **α)** στο ακρωτήριο νοτιο των Μυλων, **β)** στο Καστρο και **γ)** στο νοτιοανατολικό τμήμα της πόλης. Αντιθέτα με ό,τι θα περιμένα κανείς, το Καστρο, ο ιστορικός πυρήνας του οικισμού, όχι μόνο δεν συμπίπτει με το συντακτικό πυρήνα ενσωμάτωσης αλλά ούτε καν διαπερνάται από αυτόν. Ο μοναδικός δρόμος του Καστρού που ανήκει στο συντακτικό πυρήνα είναι η παραλία. Μέσα στο Καστρο συγκεντρώνονται οι περισσότεροι από τους απομονωμένους χώρους του συστήματος (Χάρτης 4).

Τα παραπάνω συντακτικά δεδομένα της Μυκόνου είναι σημαντικά για την κατανόηση της χωρικής διαστάσης της πόλης και του τρόπου λειτουργίας του δημοσίου υπαίθριου χώρου της. Προγενέστερες συντακτικές μελέτες σε πολλές και διαφορετικές μορφές αστικού ιστού έδειξαν ότι η διάρθρωση των χρήσεων γης μέσα στον πολεοδομικό ιστό και ο βαθμός χρήσης του δημοσίου υπαίθριου χώρου παρουσιάζουν ισχυρή συσχέτιση με την ενσωμάτωση: **α) Η διάσπορα των χρήσεων γης μέσα στον αστικό ιστό επηρεάζεται από τη μορφή και τη διάρθρωση του πυρήνα ενσωμάτωσης και συγκεκριμένα, τα εμπορικά καταστήματα και άλλες χρήσεις που επιδιώκουν την κεντρικότητα, τείνουν να αυτοχωροθετούνται πάνω σε δρόμους και πλατείες του πυρήνα**

ενσωμάτωσης (βλ. B. Hillier et al, 1993). **β) Οι πυκνοτητες κινουμενων πεζων και “στατικων” χρηστων στους δρομους και τις πλατειες εχουν ισχυρη στατιστικη συσχετιση με το βαθμο ενσωματωσης του χωρου** (βλ. B. Hillier et al., 1987, A.A. Gospodini 1988, B. Hillier et al., 1993).

Ειδικότερα στις περιπτώσεις **πολεων με μεγαλη τουριστικη κινηση**, όπου οι επισκεπτες αποτελουν μια πολυπληθη, σχεδον ομοιογενη και ταυτοχρονα ιδιαιτερη κατηγορια χρηστων, εχει μελετηθει² η σχεση μεταξυ της συντακτικης δομης του αστικου ιστου και των ιδιαιτερων χωρικων “επιλογων” των επισκεπτων σε δυο ελληνικες πολεις, την Κερκυρα και το Ναυπλιο (βλ. Κ. Λιβιερατος, Γ. Πεππωνης, Δ. Φατουρος, Ε. Χατζηνικολαου, 1988). Τα αποτελεσματα αυτης της μελετης ησαν συνοπτικα τα εξης:

α. Η κινηση των επισκεπτων και οι τυχαιες συνευρεσεις τους με τους κατοικους δεν φανηκαν να καθοριζονται απο τα τοπικα χαρακτηριστικα του δημοσιου υπαιθριου χωρου αλλα διεπονται απο μια χωρικη λογικη που απορρρει απο τη συντακτικη δομη και τη μορφολογια του πολεοδομικου ιστου ως συνολο. Η στατιστικη συσχετιση μεταξυ των πυκνοτητων κινησης και τοπικων συντακτικων παραμετρων του χωρου, οπως ο βαθμος “συνδετικοτητας”³ και ο βαθμος “ελεγχου”⁴, δεν απεδωσαν στατιστικα βασιμα αποτελεσματα. Επομενως, σε αντιθεση με ο,τι θα υπεθετε κανεις, τα επιμερους τμηματα του αστικου ιστου, ακομη και οταν εχουν σαφεις ιδιαιτεροτητες, δεν λειτουργουν ως κλειστα συστηματα. Αντιθετως, **η λογικη της κινησης των ανθρωπων μεσα στην πολη φαινεται να εχει ενα ευρυ συστημα αναφορας και να εξαρταται απο τη σχεση καθε επιμερους χωρου με ολους τους αλλους χωρους ως συνολο**, αφου η σφαιρικη συντακτικη παραμετρος της ενσωματωσης εμφανισε καλη στατιστικη συσχετιση με τις πυκνοτητες κινουμενων πεζων. Μαλιστα, παρατηρηθηκε μια ευθεως αναλογη σχεση μεταξυ του βαθμου ενσωματωσης του χωρου και της πυκνοτητας ροης: οσο μεγαλυτερος ο βαθμος ενσωματωσης του δρομου ή της πλατειας, τοσο πυκνοτερη η ροη κινησης πεζων. Αυτη η σχεση αφορουσε και στους κατοικους και στους επισκεπτες, αφου επαληθευτηκε με μετρησεις τοσο κατα την περιοδο του χειμωνα οταν δεν υπηρχε τουριστικη κινηση, οσο και κατα τους καλοκαιρινους μηνες οταν η τουριστικη κινηση ηταν αυξημενη. Το συμπερασμα των ερυνητων ηταν οτι **οι δρομοι και οι πλατειες που ανηκουν στον πυρηνα ενσωματωσης αντιπροσωπευουν τους δημοσιους χωρους με τη μεγαλυτερη πυκνοτητα κινουμενων ατομων και οι επισκεπτες μιας τουριστικης πολης δεν φαινονται να “παραβιαζουν” αυτη τη λογικη των κινησεων μεσα στην πολη αλλα να την ενισχυουν με την παρουσία τους.**

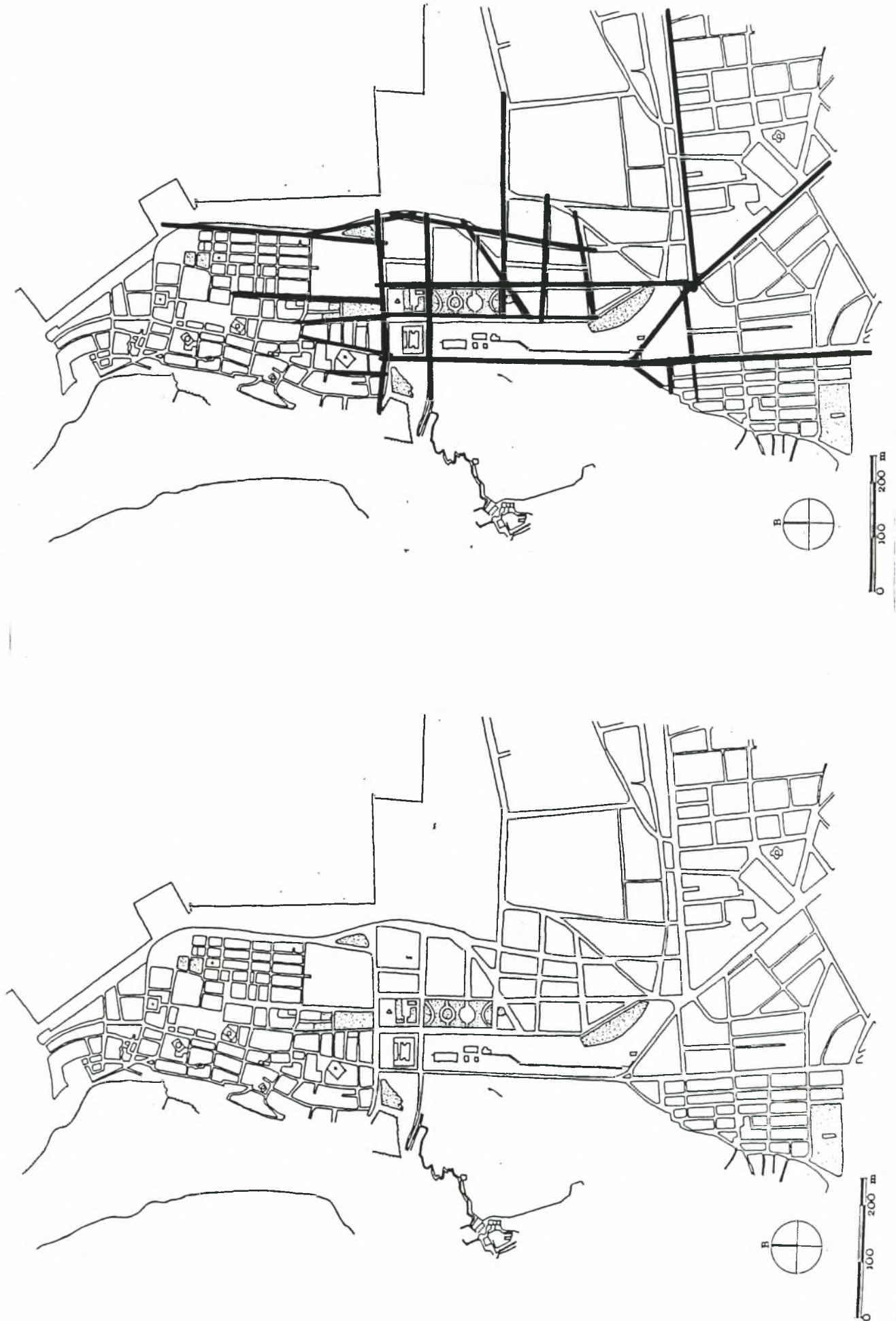
β. Οι “στατικοι” χρηστες του δημοσιου υπαιθριου χωρου - δηλ. οσοι στεκονται, καθονται σε τραπεζακια, παγκακια, κλπ. - φανηκαν να ακολουθουν μια χωρικη λογικη περισσοτερο πολυπλοκη απο εκεινη των κινουμενων πεζων. Η στατιστικη

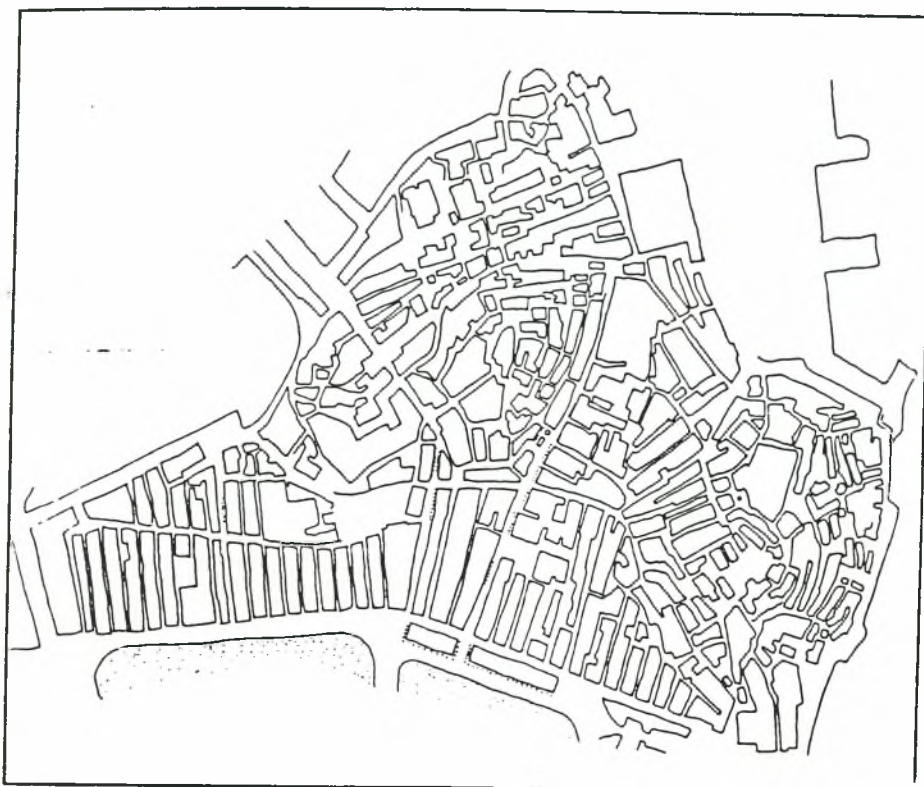
² Η μελετη αυτη ηταν τμημα ευρυτερης ερευνας στα πλαίσια του ερευνητικου προγραμματος *Κοινωνικη δομη του χωρου και σχεσεις κοινοτητας σε εφι ελληνικες πολεις*, 1988, Επιστημονικος υπευθυνος Δ. Φατουρος, ερευνητες: Γ. Πεππωνης, Κ. Λιβιερατος, Ε. Χατζηνικολαου, που χρηματοδοτηθηκε απο τη Γενικη Γραμματεια Ερευνας και Τεχνολογιας. Το προγραμμα αφορουσε 6 ελληνικες πολεις (Αθηνα, Θεσσαλονικη, Λαρισα, Κερκυρα, Ναυπλιο, Μυτιληνη), και επικεντρωνε μεταξυ αλλαων, στη συντακτικη αναλυση του πολεοδομικου ιστου, την επιτοπια παρατηρηση της λειτουργιας του δημοσιου υπαιθριου χωρου και τη μετρηση των πυκνοτητων χρησης του χωρου.

³ Οπως ηδη εχει περιγραφει, η “συνδετικοτητα” (connectivity) αναφερεται στον αριθμο των συνδεσεων του χωρου με τους γειτονικους χωρους (π.χ διασταυρωσεις δρομων).

⁴ Ο βαθμος “ελεγχου” ενος χωρου εκφραζει σε ποσες εμμεσες συνδεσεις ολων των χωρων μεταξυ τους, ο συγκεκριμενος χωρος συμπεριλαμβανεται, δηλ. ποσες εμμεσες επικοινωνιες ολων των αλλων χωρων μεταξυ τους διερχονται απο το συγκεκριμενο χωρο.

Σχ. 1 ΝΑΥΠΛΙΟ - Χάρτης ενσωματώσεως
πηγή: Κ. Λιβιεράτος, Γ. Πεπονής, Δ. Φατούρος, Ε. Χατζηνικολάου, 1988.

Σχ. 2 ΚΕΡΚΥΡΑ - Χαρτης ενσωματωσης
πηγη: Κ. Λιβιερατος, Γ. Πεπονης, Δ. Φατουρος, Ε. Χατζηνικολαου, 1988.

συσχετιση μεταξύ των πυκνοτητων συγκεντρωσης στατικων χρηστων και του βαθμου ενσωματωσης καθε χωρου εδωσε στατιστικα βασιμα αποτελεσματα κυριως στην περιπτωση του Ναυπλιου και λιγοτερο της Κερκυρας. Στο Ναυπλιο, οπου ο πυρηνας ενσωματωσης εχει εκτατικη μορφη και διεισδυει σε ολες τις επιμερους πολεοδομικες ενοτητες της πολης (Σχ1), οι στατικοι χρηστες εμφανισθηκαν να προτιμουν τους ιδιους χωρους με τους κινουμενους πεζους. Δηλ., στους δρομους και τις πλατειες του πυρηνα ενσωματωσης συνωστιζοντο ταυτοχρονα ανθρωποι που περπατουν, που στεκονται και κοιταζουν, που καθονται σε τραπεζακια κλπ. Ετσι, ο δημοσιος υπαιθριος χωρος της πολης καταγραφηκε να λειτουργει ως ενα ειδος “*πασαρελας*” που παρεχει τη δυνατοτητα αμοιβαιας παρατηρησης, διπλου θεαματος, μεταξύ των κινουμενων και καθημενων χρηστων.

Αντιθετως, στην Κερκυρα, οπου ο πυρηνας ενσωματωσης δεν εχει εκτατικη μορφη και δεν διεισδυει σε ολες τις πολεοδομικες ενοτητες αλλα παραμενει εντοπισμενος σε μια περιοχη (Σχ.2), οι στατικοι χρηστες βρεθηκαν να συγκεντρωνονται σε δρομους και πλατειες, ανεξαρτητα απο το βαθμο ενσωματωσης του χωρου. Ετσι με μια εννοια δημιουργουντο “*στεκια*” συγκεντρωσης και οι πυκνοτητες των στατικων χρηστων δεν ακολουθουσαν μια χωρικη λογικη αναλογη με εκεινη των κινουμενων ατομων. Ως ερμηνεια αυτου του φαινομενου, οι μελετητες προβαλαν το επιχειρημα οτι το Ναυπλιο και η Κερκυρα αποτελουν διαφορετικου τυπου τουριστικες πολεις: το Ναυπλιο προσελκει τουριστες βραχειας διαμονης, επισκεπτες διερχομενους με κατευθυνση την Επιδαυρο ή αλλα μερη της Πελοποννησου ενω η Κερκυρα προσελκει τουριστες μακρας διαμονης. Στην περιπτωση του Ναυπλιου, οι επισκεπτες δεν εχουν χρονο και διαθεση μεγαλης εξερευνησης της πολης, και κατα συνεπεια, οι στατικοι χρηστες εμφανιζονται να συγκεντρωμενοι “*εκει που τους βγαζει ο δρομος*”, δηλ. σε χωρους (δρομους και πλατειες) που ανηκουν στον πυρηνα ενσωματωσης. Αντιθετως στην Κερκυρα, ο μεγαλυτερος χρονος διαμονης των τουριστων συνεπαγεται μεγαλυτερη διαθεση ανακαλυψης της πολης. Με δεδομενο οτι ο πυρηνας ενσωματωσης ειναι εντοπισμενος και δεν οδηγει τις κινήσεις τους σε πολλες πλατειες και δρομους οπου μπορουν να καθισουν, οι στατικοι χρηστες τεινουν να συγκεντρωνονται σε δημοσιους υπαιθριους χωρους που εχουν προεπιλεξει, ειτε απο προτερη γνωση της περιοχης ή με την καθοδηγηση των τουριστικων οδηγων. Με αυτη την εννοια, η συγκεκριμενη συντακτικη δομη του αστικου χωρου και το ειδος τουρισμου της Κερκυρας ευνοουν τους χωρους - “*στεκια*” και οχι τους χωρους - “*πασαρελα*” οπως στο Ναυπλιο.

Σε αλλη μελετη⁵ που αφορουσε στη συντακτικη δομη των πλατειων ειδικοτερα και στις χωρικες επιλογες των στατικων χρηστων (A.A. Gospodini, 1988), βρεθηκαν τα εξης: α) Σε συντακτικα απομονωμενες περιοχες της πολης, δηλ. σε πολεοδομικες ενοτητες οπου δεν διεισδυει ο πυρηνας ενσωματωσης της ευρυτερης περιοχης και οι περισσοτεροι δρομοι παραμενουν απομονωμενοι, οι στατικοι χρηστες επιλεγουν να συγκεντρωνονται σε πλατειες που ειναι ενσωματωμενες τουλαχιστον στον τοπικο ιστο της πολεοδομικης ενοτητας. Ετσι, οι στατικοι χρηστες “*συγχρονιζονται*” χωρικα με τους λιγους κινουμενους πεζους στους περιβαλλοντες δρομους. Οι πλατειες που ειναι απομονωμενες ακομη και μεσα στο μικρο χωρικο συστημα της πολεοδομικης ενοτητας, παραμενουν ερημοι χωροι. Επομενως, **στην περιφερεια της πολης, μονον οι “κεντρικες” πλατειες της γειτονιας αποτελουν δημοφιλη τοπο για**

⁵ Η μελετη αυτη αποτελουσε τμημα ευρυτερης ερευνας επι 79 πλατειων, παραδοσιακων και μοντερνων, στο κεντρο και την περιφερεια του Λονδινου στα πλαίσια διδακτορικης διατριβης, βλ. A.A. Gospodini, 1988, TYPE AND FUNCTION IN THE URBAN SQUARE: The case study of London, Bartlett School of Architecture and Planning, University College, University of London.

στατικούς χρήστες. β) Σε συντακτικά κεντρικές περιοχές της πόλης, δηλ. πολεοδομικές ενοότητες που διαπερνώνται από τον πυρήνα ενσωματώσεως της ευρύτερης περιοχής και επομένως, οι περισσότεροι δρόμοι είναι ενσωματωμένοι και παρουσιάζουν πυκνή κίνηση πεζών, οι στατικοί χρήστες εμφανίζονται να προτιμούν τις απομονωμένες πλατείες και να “αποφεύγουν” το χωρικό συγχρονισμό με τους κινούμενους πεζούς. Δηλ. **οι αποκεντρες πλατειες του κεντρου της πολης είναι ο ιδανικός τοπος αναψυχής των στατικών χρηστών.**

Για να επανέλθουμε στην περίπτωση της Μυκονου, η Χωρα τεινει να ακολουθει το μοντελο της Κερκυρας και ως προς το χρονο παραμονης των τουριστων και ως προς τη συντακτικη τυπολογια του δημοσιου υπαιθριου χωρου. Οπως ήδη έχει περιγραφεί, ο πυρήνας ενσωματώσεως της Μυκονου σχηματίζει “πετάλλο” και παραμένει εντοπισμένος στην παραλία, την περιοχή Αγ. Κυριακής και Πλατείας Γουμενιου, το Ματιογιαννι και την περιοχή Αλευκαντρας, αφήνοντας εκτος συντακτικου κεντρου το Καστρο και τις περιοχες στα νοτια και τα ανατολικά. Επομένως, σύμφωνα με τη θεωρία της συνταξης του χωρου και τα αποτελεσματα των παραπάνω μελετών, οι δρόμοι και οι πλατείες που βρίσκονται πάνω στον πυρήνα ενσωματώσεως θα πρέπει να παρουσιάζουν πολύ πυκνότερη κίνηση πεζών από ό,τι οι δρόμοι και οι πλατείες που βρίσκονται εκτος πυρήνα. Επίσης, οι πυκνοτήτες συγκέντρωσης των στατικών χρηστών στους δημοσίους υπαίθριους χώρους δεν θα έχουν υποχρεωτικά χωρική λογική αλλά θα δημιουργείται πιθανώς το φαινόμενο των “στεκιών”, όπως στην περίπτωση της Κερκυρας.

ΤΟΠΟΘΕΣΙΕΣ ΧΩΡΑΣ ΜΥΚΟΝΟΥ	ΧΡΟΝΟΣ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ (αριθμος ατομων)	ΚΙΝΗΣΗ ΝΤΟΠΙΩΝ (αριθμος ατομων)	ΚΙΝΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ + ΝΤΟΠΙΩΝ
ΠΑΝ. ΠΡΙΑΝΗ	ΠΡΩΙ	8	5	13
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	39	11	50
	ΒΡΑΔΥ	129	11	140
	ΣΥΝΟΛΟ	176	27	203
ΑΛΕΥΚΑΝΤΡΑ	ΠΡΩΙ	18	20	38
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	294	39	333
	ΒΡΑΔΥ	521	64	585
	ΣΥΝΟΛΟ	833	123	956
ΑΓ. ΚΥΡΙΑΚΗ	ΠΡΩΙ	36	24	60
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	190	30	220
	ΒΡΑΔΥ	234	51	285
	ΣΥΝΟΛΟ	460	105	565
ΠΛΑΤΕΙΑ ΓΟΥΜΕΝΙΟΥ	ΠΡΩΙ	28	6	34
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	42	14	56
	ΒΡΑΔΥ	121	22	143
	ΣΥΝΟΛΟ	191	42	233
ΜΑΤΙΟΓΙΑΝΝΙ	ΠΡΩΙ	14	16	30
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	110	18	128
	ΒΡΑΔΥ	201	33	234
	ΣΥΝΟΛΟ	325	67	392
ΚΟΥΣΕΓΙΑΡΕΣ	ΠΡΩΙ	4	10	14
	ΜΕΣΗΜΕΡΙ	22	14	36
	ΒΡΑΔΥ	22	19	41
	ΣΥΝΟΛΟ	48	43	91
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	2.033	407	2.440

Πίνακας 1: Μέσες τιμές κίνησης πεζών (τουριστών και ντόπιων) σε έξι τοποθεσίες της Χώρας Μυκονου.

Ο Πίνακας 1 παρουσιάζει τις μετρήσεις⁶ της κυκλοφορίας πεζών που έγιναν κατά την καλοκαιρινή περίοδο του 1996, σε έξι τοποθεσίες της Χώρας Μυκόνου (Παναγία Πριανή, Αλευκαντρα, Αγ. Κυριακή, Πλατεία Γουμενίου, Ματιογιάννι, Κουσεγιάρες). Οι μετρήσεις αφορούσαν σε τρεις χρονικές περιόδους του εικοσιτετράωρου (πρωί, μεσημέρι, βράδυ) και οι κινούμενοι διακρίθηκαν σε δύο κατηγορίες: τουρίστες και ντοπιοί.

Τα στοιχεία του Πίνακα 1 φαίνεται να επιβεβαιώνουν τη συντακτική προβλεψη. Η μέση πυκνότητες κίνησης στην Αλευκαντρα, την Αγ. Κυριακή, το Ματιογιάννι και το Γουμενιο, που ανήκουν στον πυρήνα ενσωμάτωσης εμφανίζονται να είναι πολύ μεγαλύτερες από τις μέσες πυκνότητες κίνησης στην Παναγία Πριανή και τις Κουσεγιάρες που βρίσκονται μέσα στο Καστρο, εκτός του πυρήνα ενσωμάτωσης. Τα αποτελέσματα είναι αναλόγα και στις δύο κατηγορίες χρηστών (τουρίστες, ντοπιοί) καθώς και στο σύνολο των κινούμενων ατόμων.

Αντιθέτως με ό,τι θα προεβλεπε ένας αρχιτεκτων πολεοδομος μέσω μιας μορφολογικής ανάλυσης του πολεοδομικού ιστού της Χώρας Μυκόνου, οι επιμέρους περιοχές με έντονες αρχιτεκτονικές και ιστορικές ιδιαιτερότητες (π.χ Καστρο, Βενετία) δεν αποτελούν ιδιαίτερο πόλο έλξης για κίνηση πεζή, ούτε στους ντοπιούς αλλά ούτε και στους τουρίστες. Οι πυκνότητες κίνησης σε όλες τις επιμέρους περιοχές του ιστού της Χώρας Μυκόνου, με ή χωρίς ιδιαιτερότητες, ακολουθούν μια χωρική λογική, τη λογική της συντακτικής ενσωμάτωσης. Η λογική αυτή είναι αναγνωρίσιμη από τους τουρίστες που δεν την παραβιάζουν.

Για τις συγκεντρώσεις των στατικών χρηστών δεν έχουν διενεργηθεί μετρήσεις αναλόγες με εκείνες των κινούμενων χρηστών. Ωστόσο, τόσο οι ενσωματωμένες όσο και οι απομονωμένες πλατείες, ιδίως όσες βρίσκονται σε ιδιαίτερες περιοχές, μέσα στο Καστρο, κοντά στη θάλασσα, (π.χ Κουσεγιάρες, Παναγία Πριανή, Αλευκαντρα), παρουσιάζουν μεγάλη συγκεντρωση στατικών χρηστών και λειτουργούν ως "στεκία". Μαάλιστα συχνά παρουσιάζεται το φαινόμενο της καταχρησης του δημοσιου υπαιθριου χωρου με καταληψη ολης της επιφανειας απο τραπεζακια και καρεκλες και παρεμπόδιση της κίνησης πεζή. Το πρόβλημα επιτείνεται από τη μίξη ασυμβίβαστων χρησεων όπως κατοικια και νυκτερινα κεντρα, και την αισθητικη και ηχητικη ρυπανση που συνεπαγονται αντιστοιχως οι παρεμβασεις στις οφεις των κτιριων και η λειτουργια των κεντρων αυτων. Στην επίλυση αυτων των προβληματων, τα αποτελεσματα της συντακτικης ανάλυσης του πολεοδομικού ιστού θα μπορούσαν να συμβάλουν κατευθυνοντας αναλόγα την πολεοδομική παρεμβάση.

⁶ Οι μετρήσεις αυτές αποτελούν τμήμα της έρευνας και των επιτοπιών μετρήσεων που έγιναν στα πλαίσια του ερευνητικού προγράμματος "Τεκμηρίωση αισθητικής ρύπανσης στη Χώρα Μυκόνου και τροποι - μετρα αντιμετώπισης", έρευνα 1996-97, Επιστημονικός υπεύθυνος: καθ. Φίλιππος Λουκισσας, Ερευνητές: Αριστείδης Ρωμανός, Θεοδώρα Μαρατου Κομνηνού και Ασπα Γοσποδινή. Το πρόγραμμα ανατέθηκε στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας και χρηματοδοτήθηκε από το ΥΠΕΧΩΔΕ.

2. ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΜΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.

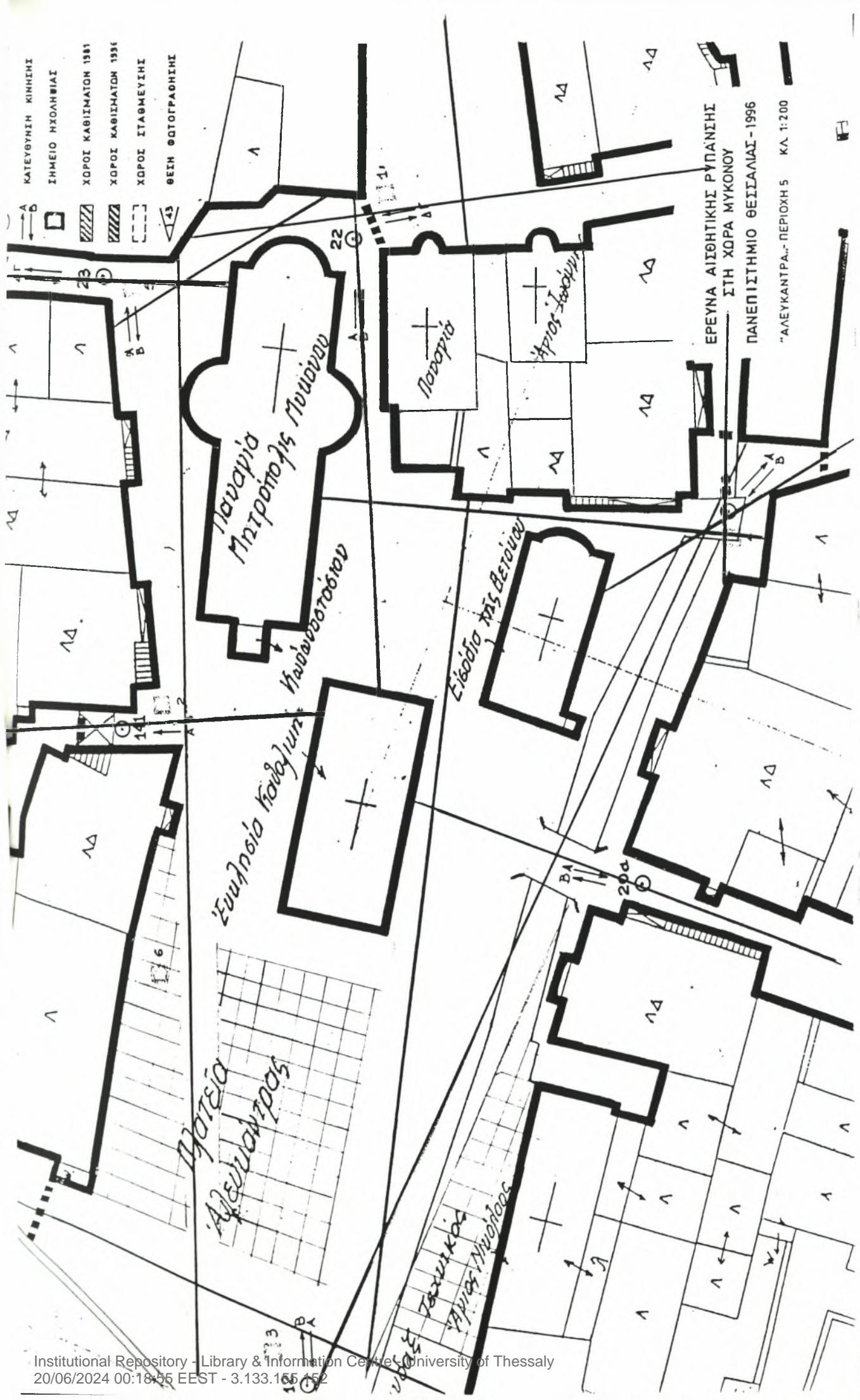
Πρωτον, η μορφή και διαρθρωση του πυρηνά ενσωματωσης (Χάρτης 4) θα μπορούσε να αποτελεσει εργαλείο **στον έλεγχο των χρήσεων γης** και στη δημιουργία πολεοδομικών ενότητων - γειτονιών - με αμιγή κατοικία, γενική κατοικία και κεντρικές λειτουργίες πόλης. Έτσι, μπορεί να αποφευχθεί η μίξη ασυμβίβαστων χρήσεων γης χωρίς να παρεμποδίζονται οι τάσεις αυτοχωροθετησης που παρουσιάζει κάθε διακριτή λειτουργία. Δευτερον, ο βαθμός ενσωματωσης και χώρου (Χάρτης 4) σε συνδυασμό με τους αξόνες κίνησης που τον διασχίζουν, όπως αυτοί προσδιορίζονται πάνω στον αξονικό χάρτη της πόλης (Χάρτης 2), θα μπορούσαν να αποτελέσουν μεθοδολογικό εργαλείο για την οριοθέτηση εκείνων των τμημάτων του δημοσίου υπαίθριου χώρου που επιτρέπεται να καταληφθούν από τραπεζακία, καρεκλές, κλπ των κέντρων ψυχαγωγίας (cafe, bar, εστιατορία, ταβερνές).

Συγκεκριμένα, προτείνονται τα εξής:

α. Όλες οι περιοχές που ανήκουν στον πυρηνά ενσωματωσης να χαρακτηρισθούν ως περιοχές κεντρικών λειτουργιών πόλης: **παραλία, περιοχή Αγ. Κυριακής, περιοχή πλατείας Γουμνίου, Ματιογιάννι, περιοχή Αλευκαντρας**. Στις συγκεκριμένες περιοχές, θα επιτρέπονται χρήσεις όπως, εμπόριο, υπηρεσίες, ψυχαγωγία, κ.α. Ωστόσο, επειδή η πυκνότητα κίνησης πεζών είναι ιδιαίτερα αυξημένη σε αυτές τις περιοχές, τα κέντρα ψυχαγωγίας (cafe, ταβερνές, εστιατορία, bar) θα επιτρέπεται να καταλαμβάνουν με τραπεζακία, καρεκλές κλπ, πολύ περιορισμένη έκταση από το δημοσίο υπαίθριο χώρο. η έκταση αυτή θα προσδιορίζεται με τη βοήθεια του αξονικού χάρτη (βλ. παραδειγμα Αλευκαντρας, Σχ.3).

β. Οι περιοχές που βρίσκονται εκτός του πυρηνά ενσωματωσης και δεν έχουν ιδιαιτερότητες όπως ιστορική και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία (**πολεοδομικές ενότητες στα νότια και τα ανατολικά του πολεοδομικού ιστού, π.χ Λευκό Στενό**), να χαρακτηρισθούν ως περιοχές αμιγούς κατοικίας ώστε να παραμείνει εντός του οικισμού τμήμα του πληθυσμού των ντόπιων και μάλιστα ποσοστό των τουριστών που επιθυμούν να διαμείνουν σε ξενοδοχεία, πανσιόν και ενοικιαζόμενα δωμάτια, μέσα στον οικισμό σε ησυχές γειτονίες.

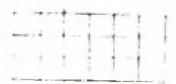
γ. Από τις περιοχές που βρίσκονται εκτός του πυρηνά ενσωματωσης, όσες παρουσιάζουν ιδιαίτερο χαρακτήρα (**περιοχή Καστρού, Παναγία Πριανή, Κουσεγιάρες**) να χαρακτηρισθούν περιοχές γενικής κατοικίας, όπου θα επιτρέπονται χρήσεις όπως κατοικία, ξενοδοχεία, πανσιόν, εμπόριο, διασκέδαση. Με δεδομένο ότι σε αυτές τις περιοχές, η πυκνότητα κίνησης πεζών είναι περιορισμένη ενώ η πυκνότητα συγκέντρωσης στατικών χρηστών είναι ιδιαίτερα αυξημένη, τα κέντρα ψυχαγωγίας (cafe, bar, ταβερνές, εστιατορία, κλπ) θα επιτρέπεται να καταλαμβάνουν με τραπεζακία, καρεκλές κλπ, μεγαλύτερη έκταση από το δημοσίο υπαίθριο χώρο. Ωστόσο, ο χώρος αυτό θα πρέπει να οριοθετηθεί με βάση τους αξόνες κίνησης, όπως αυτοί προσδιορίζονται από τον αξονικό χάρτη της πόλης (βλ. παραδειγμα Κουσεγιάρες, Σχ.4).

ΣΧ. 3 ΑΛΕΥΚΑΝΤΡΑ: ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΣ ΧΩΡΟΣ ΓΙΑ ΣΤΑΤΙΚΟΥΣ ΧΡΗΣΤΕΣ

Σχ. 4 ΚΟΥΣΣΕΓΙΑΡΕΣ: προτεινόμενος χώρος για στατικούς χρήστες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ.

A.A. Gospodini, (1988), *TYPE AND FUNCTION IN THE URBAN SQUARE: The case study of London*, PhD Thesis, Bartlett School of Architecture and Planning, University College London, U.K.

B. Hillier and J. Hanson, (1984), *The social logic of space*, Cambridge University Press, U.K.

B. Hillier, J. Hanson, J. Peponis, J. Hudson, R. Burdett, (1985), «Το συντακτικό του χώρου», στο *Δελτίο του Συλλογού Αρχιτεκτονών*, τ.1, Ιαν. - Φεβρ. 1985.

B. Hillier, R. Burdett, J. Peponis, A. Penn (1987), «Creating life: or does architecture determine anything», στο *Architecture and Behaviour*, v.3, n 3, σελ. 233-250.

B. Hillier, A. Penn, J. Hanson, T. Grajewski, J. Xu, (1993), «Natural Movement: or, configuration and attraction in urban pedestrian movement» στο *Environment and planning B: Planning and Design*, vol.20 (1993), σελ. 29-66.

Κ. Λιβιερατος, Γ. Πεπονής, Δ. Φατούρος, Ε. Χατζηνικολάου, (1988), «Η χωρική αφομοίωση του ξενού», στα *Συγχρόνα Θέματα*, τευχ.34, Μάιος 1988, σελ. 32-41.

ΣΕΙΡΑ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ
DISCUSSION PAPER SERIES

1995

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
95 - 01	Δ. Οικονομου	Χρήσεις γής και δόμηση στον εξωαστικό χώρο: Η ελληνική εκδοχή της αιφορείας.
95 - 02	G. Petrakos	A European macro-region in the making? The Balkan trade relations of Greece
95 - 03	G. Petrakos	The regional structure of Albania, Bulgaria and Greece: Implications for cross-border cooperation and development
95 - 04	Θ. Μαλούτας	Αποτύπωση της κοινωνικοεπαγγελματικής φυσιογνωμίας των ελληνικών πόλεων. Μεθοδολογικός οδηγός και ένα παράδειγμα. Βόλος
95 - 05	G. Petrakos	European integration and industrial structure in Greece: Prospects and possibilities for convergence

1996

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
96 - 01	Θ. Μαλούτας	Ανισοκατανομή και απομόνωση κοινωνικοεπαγγελματικών ομάδων στις ελληνικές πόλεις: Μεθοδολογική προσέγγιση με την χρήση δεικτών διαχωρισμού και πολυμεταβλητών ταξινομιών
96 - 02	Γ. Πετρακος Π. Μαρδάκης	Οι πρόσφατες μεταβολές στο ελληνικό σύστημα αστικών κέντρων
96 - 03	Θ. Μαλούτας	Η Γεωγραφία της κοινωνικής ανισότητας στις Ελληνικές πόλεις: Βασικοί άξονες κοινωνικο-επαγγελματικής διαίρεσης των μεγάλων και μεσαίων αστικών κέντρων
96 - 04	G. Petrakos	Industrial structure and change in the European Union: Comparative analysis and implications for transition economies
96 - 05	Π. Σκάγιαννης	Εθνικό σύστημα κατοτομίας και νέες υποδομές τηλεματικής στην Ελλάδα
96 - 06	Κ. Περάκης	Εφαρμογή της γραμμικής παλινδρόμησης για τη μελέτη περιοχών που έχουν υποστεί διαχρονικές μεταβολές με τη χρήση δορυφορικών εικόνων
96 - 07	O. Christopoulou A. Papastavrou	Ski-resort contribution to the economic development of the region (Case Study: Parnassos-Greece)
96 - 08	O. Christopoulou A. Papastavrou	Evaluation du comportement des visiteurs des stations de ski pour une gestion plus effective (Cas de Pelion)
96 - 09	Γ. Πετράκος Σ. Σπανός	Προσδιοριστικοί Παράγοντες εγκατάστασης βιομηχανικών επιχειρήσεων στο Βόλο
96 - 10	K. Melachroinos N. Spence	Regional Productivity Dynamics of Manufacturing in Greece.

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
97-01	Υ. Pyrgiotis	Maritime transport in the Mediterranean Basin: conditions for improving East/South traffic, rationalisation and improvement of the infrastructure of ports
97-02	A. Sfougaris O. Christopoulou	Les effets environnementaux de defrichement et de la culture de l'olivier dans une region montagneuse de Grece (Pelion)
97-03	A. Δ. Παπαδούλης	Το παραγωγικό υπόδειγμα της ευέλικτης εξειδίκευσης στο νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον. Μία βιβλιογραφική επισκόπηση.
97-04	Γ. Πετράκος Γ. Σαράτσης	Περιφερειακές Ανισότητες και Χωρική Εξειδίκευση στην Ελλάδα.
97-05	A. Δ. Παπαδούλης	Ενισχυτικές πολιτικές της Ε.Ε. για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις.
97-06	A. Γοσποδίνη	Η Σύνταξη του Χώρου ως Μηχανισμός Διάρθρωσης των Κεντρικών Λειτουργιών της Πόλης: Η περίπτωση του Βόλου
97-07	D. N. Georgiou B. K. Papadopoulos	Convergence in Fuzzy Topological Spaces
97-08	Δ. Οικονόμου	Πολιτική Γης και Εφαρμογή των Πολεοδομικών Σχεδίων
97-09	H. Mertzanis	Cumulative Growth and Unequal Development
97-10	D. N. Georgiou S. D. Iliadis	Rational n-Dimensional Spaces and the Property of Universality
97-11	H. Mertzanis	The European Monetary Union, the Prospects of Convergence and Greek Economic Integration
97-12	Σ. Πολύζος	Εμπειρική Διερεύνηση Παραγόντων που Επηρεάζουν τον Τόπο Εγκατάστασης Επιχειρήσεων
97-13	Θ. Μαλούτας Χ. Σωμαράς	Η Κοινωνική Διαίρεση στη Λάρισα. Κοινωνικο-επαγγελματική μορφολογία του τόπου κατοικίας

<u>ΑΡΙΘΜΟΣ</u>	<u>ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ</u>	<u>ΤΙΤΛΟΣ ΑΡΘΡΟΥ</u>
97-14	Δ. Μπετούρα Φ. Λουκίσσας Δ. Οικονόμου	Επιπτώσεις από την πεζοδρόμηση της Πλάκας: Απόψεις κατοίκων και επιχειρηματιών της περιοχής.
97-15	Α. Γοσποδίνη	Χώρα Μυκόνου: Άρση της “Κατάχρησης” του Δημόσιου Υπαίθριου χώρου με στόχο την αειφόρο τουριστική ανάπτυξη.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000074006

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα άρθρα της Σειράς Ερευνητικών Εργασιών διατίθενται σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων, με σκοπό την προώθηση του επιστημονικού διαλόγου και την διατύπωση κριτικών σκέψεων ή απόψεων. Συνεπώς, δεν θα πρέπει να αναφέρονται σε δημοσιεύσεις, χωρίς την έγκριση των συγγραφέων.

Για πληροφορίες σχετικά με την δημοσίευση επιστημονικών άρθρων και την απόκτηση αντιτύπων της Σειράς, απευθυνθείτε στην Γραμματεία του Τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πεδίον Άρεως, Βόλος 38334, τηλ. (0421) 62017, fax (0421) 63793

NOTE: The papers of this Series are released in limited circulation, in order to facilitate discussion and invite criticism. They are only tentative in character and should not be referred to in publications without the permission of the authors. To obtain further information or copies of the Series, please contact the Secretary's Office, Department of Planning and Regional Development, University of Thessaly, Pedion Areos, Volos 38334, Greece, tel. ++ 30 421 62017, fax ++ 30 421 63793

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
Πεδίον Άρεως, Βόλος 38334

UNIVERSITY OF THESSALY
DEPARTMENT OF PLANNING AND
REGIONAL DEVELOPMENT
Pedion Areos, Volos 38334, Greece